

“NAFS”NI TARBIYALASH YOSHLAR AXLOQIY KAMOLOTINING ASOSI SIFATIDA

Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich,

*University of Business and Science Toshkent filiali “Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrası dotsenti
falsafa doktori (PhD), FarDU (DSc) mustaqil tadqiqotchi.*

b.absattorov@gmail.com

Annotatsiya. Maqola zamonaviy yoshlar axloqiy kamolotida nafsni tarbiyalash masalasini ilmiy-falsafiy nuqtai nazardan yoritadi. Unda nafs tushunchasining falsafiy va diniy talqinlari, yoshlar tarbiyasidagi roli, raqamli madaniyat va globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan axloqiy muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, nafsni boshqarishning axloqiy mezonlari, shaxsiy iroda, mas’uliyat, sabr va o’zini nazorat qilish kategoriyalari, hamda ma’naviy immunitetni shakllantirishdagi roli ko’rib chiqiladi. Maqola yoshlarni ma’naviy va axloqiy jihatdan rivojlantirish strategiyalari uchun amaliy asos yaratadi.

Kalit soʻzlar: Nafs, yoshlar, axloqiy kamolot, tarbiya, iroda, sabr, mas’uliyat, o’zini nazorat qilish, ma’naviy immunitet, globallashuv.

Аннотация. Статья освещает вопрос воспитания нафса в нравственном совершенствовании современной молодежи с научно-философской точки зрения. В ней анализируются философские и религиозные интерпретации понятия нафс, его роль в воспитании молодежи, этические проблемы, возникающие в условиях цифровой культуры и глобализации. Также рассматриваются этические критерии самоконтроля, категории личной воли, ответственности, терпения и самоконтроля, а также их роль в формировании духовного иммунитета. Статья создает практическую основу для стратегий духовного и нравственного развития молодежи.

Ключевые слова: Нафс, молодежь, нравственное совершенство, воспитание, воля, терпение, ответственность, самоконтроль, духовный иммунитет, глобализация.

Abstract. The article illuminates the issue of self-discipline in the moral development of modern youth from a scientific and philosophical perspective. It analyzes the philosophical and religious interpretations of the concept of nafs, its role in the upbringing of youth, and ethical problems arising in the context of digital culture and globalization. Also considered are the moral criteria of self-control, the categories of personal will, responsibility, patience, and self-control, as well as their role in the formation of spiritual immunity. The article creates a practical basis for strategies for the spiritual and moral development of youth.

Keywords: Nafs, youth, moral maturity, upbringing, will, patience, responsibility, self-control, spiritual immunity, globalization.

Kirish. Zamonaviy globallashuv jarayoni ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy sohalarda tub oʻzgarishlarni yuzaga keltirib, bu jarayon yoshlar hayoti va tarbiyasiga ham sezilarli taʼsirini ham koʻrsatdi. Global kommunikatsiya tizimlari, internet va raqamli texnologiyalar yoshlarni nafaqat bilim olish va dunyoqarashni kengaytirish vositasi sifatida birlashtiradi, balki ularni axloqiy va ma’naviy jihatdan murakkab ijtimoiy muhitga ham duchor qilmoqda. Aynan shu holat yoshlarning axloqiy tarbiyasini shakllantirish jarayonini murakkablashtiradi, chunki ular bir vaqtning oʻzida anʼanaviy qadriyatlar va global madaniyat elementlari bilan toʻqnash keladi. Raqamli madaniyat yoshlar ongiga yangi axloqiy normativlarni kiritadi. “Ijtimoiy tarmoqlar va blogosfera

orqali yoshlar kundalik hayotda tezkor ma'lumot va qoniqish oladigan muhitda yashaydi. Bu esa, o'z navbatida, ularning sabr-toqat, mas'uliyat va iroda kabi axloqiy fazilatlarini shakllantirish jarayonini qiyinlashtiradi"[1]. Masalan, "like" va "share" kabi ijtimoiy tan olingan indikatorlar yoshlarni tezkor natijaga erishishga, tez qoniqish olishga, ba'zida esa noto'g'ri axloqiy tanlov qilishga undaydi. Shu bilan birga, raqamli platformalarda tarqatiladigan kontentning sifati ham yoshlar axloqiy kamolotiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Manipulyativ materiallar, stereotiplar va feyk xabarlar yoshlarda axloqiy qaror qabul qilish qobiliyatini susaytiradi.

Globalashuv jarayoni yoshlar madaniyatini ham jadal ravishda transformatsiya qilmoqda. Turli madaniyatlar, qadriyatlar va axloqiy tizimlar o'zaro aralashib, yoshlar uchun yangi axloqiy muhit yaratadi. Ushbu muhitda an'anaviy va mahalliy axloqiy qoidalar bilan global madaniyat me'yorlari to'qnash kelishi mumkin. Masalan, iste'molchilik madaniyati yoshlar orasida individualizmni kuchaytiradi, erkinlikni ortiqcha qadrlashga va ijtimoiy majburiyatlarni e'tiborsiz qoldirishga olib keladi. Shu bilan birga, global media va marketing strategiyalari yoshlarni moddiy qoniqish va tashqi ko'rinish asosidagi muvaffaqiyatga intilishga yo'naltiradi, bu esa ularning ichki axloqiy qadriyatlarini zaiflashtiradi. Iste'molchilik muhitining yoshlar tarbiyasiga salbiy ta'siri ham katta. "Tezkor iste'mol va ma'naviy o'zgarmas qoniqish yoshlarni mas'uliyatsiz qarorlar qabul qilishga undaydi. Shuningdek, reklamalar va ommaviy axborot vositalari orqali yoshlar orasida shaxsiy manfaatlarni birinchi o'ringa qo'yish, nafsni boshqarish va o'zini nazorat qilish kabi axloqiy fazilatlar sustlashadi"[2]. Bu holat, o'z navbatida, ularning ijtimoiy hayotdagi faoliyati, jamoa bilan muloqoti va jamiyatdagi mas'uliyatini kamaytiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy globalashuv yoshlar ma'naviy kamoloti uchun yangi pedagogik va psixologik muammolarni keltirib chiqaradi. Yoshlar ko'pincha turli axloqiy qadriyatlar va qarama-qarshi me'yorlar bilan yuzlashadi. Ularni to'g'ri yo'naltirish va nafsni tarbiyalash vazifasi nafaqat oilaga, balki maktab, oliy ta'lim muassasalari, madaniy va diniy institutlarga ham yuklanadi. Bu jarayonda shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatni uyg'unlashtirish, axloqiy qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish, hamda yoshlarni ma'naviy va axloqiy jihatdan mustahkam qilish zarurati yuzaga keladi.

Muhokama va natijalar. Zamonaviy yoshlar raqamli va global muhitda yashash bilan birga, yangi axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyatiga ham ega. Masalan, media savodxonligi, axborotni tanqidiy qabul qilish, global va mahalliy qadriyatlarni solishtirish orqali ular o'z axloqiy pozitsiyasini mustahkamlashi mumkin. Shu tariqa, globalizatsiya va raqamli madaniyat yoshlar axloqiy tarbiyasini murakkablashtirsa-da, ularni ma'naviy jihatdan rivojlantirish uchun yangi vositalar va metodlarni yaratish imkoniyatini ham beradi. "Zamonaviy globalashuv, raqamli

madaniyat va iste'molchilik muhitida yoshlar axloqiy tarbiyasining murakkablashuvi ko'p qirralidir. Bu murakkablik nafaqat axloqiy me'yorlarning o'zgarishi va turli madaniyatlar bilan to'qnashuvi, balki tezkor qoniqish va individualizmning kuchayishi bilan ham bog'liq"[3]. Shu bilan birga, ushbu sharoit yoshlarni axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirish, media savodxonligini oshirish va nafsni boshqarish orqali ma'naviy kamolotga yetaklash imkoniyatlarini ham taqdim etadi. Shu bois, zamonaviy yoshlar tarbiyasida nafsni tarbiyalash, sabr-toqat, mas'uliyat va axloqiy qaror qabul qilish kabi fazilatlarni shakllantirish bugungi kunda eng dolzarb va strategik masala hisoblanadi.

Zamonaviy jamiyatda axloqiy inqiroz, ijtimoiy mas'uliyatning susayishi va individualizmning kuchayishi kabi jarayonlar yoshlar tarbiyasida sezilarli muammolarni yuzaga keltirmoqda. Ushbu ijtimoiy va ma'naviy muammolarning ildizida ko'pincha insonning nafs bilan bog'liq tabiati yotadi. Nafs – bu inson ichki istaklari, ehtiyojlari va ruhiy xohishlarini ifodalovchi murakkab psixologik va axloqiy kategoriya bo'lib, u shaxsning axloqiy kamoloti, ijtimoiy majburiyatlarni qabul qilishi va individual harakatlarining sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

Axloqiy inqiroz asosan shaxs va jamiyat o'rtasidagi axloqiy muvozanatning buzilishi bilan tavsiflanadi. Yoshlar o'zini tanlash, qadriyatlarni belgilash va hayotiy qarorlar qabul qilishda ko'plab ziddiyatlar bilan duch keladi. Global axborot maydonidagi tezkor va turli xil kontent, raqamli madaniyatning ta'siri, shuningdek, iste'molchilik va individualizmni targ'ib qiluvchi muhit yoshlar ongini chalg'itadi. Shu holatlarda nafsning istak va ehtiyojlari kuchayib, shaxsiy manfaatlarni ijtimoiy manfaatlardan ustun qo'yishga olib keladi. Nafsning bu tabiati axloqiy me'yorlarni chetlab o'tish, mas'uliyatni kamaytirish va ijtimoiy normalarga rioya qilmaslik kabi hodisalarni kuchaytiradi.

Ijtimoiy mas'uliyatning susayishi yoshlarning nafsiy istaklari va shaxsiy qoniqishlarga e'tiborining ortishi bilan chambarchas bog'liq. Mas'uliyatni anglash – bu shaxsning o'z harakatlari oqibatini tushunishi va boshqalarga, jamiyatga ta'sirini hisobga olishi bilan belgilanadi. “Ammo nafs ustunligi holatlarida shaxs o'z ichki xohishlarini birinchi o'ringa qo'yadi, bu esa ijtimoiy majburiyatlarga e'tibor susayishiga olib keladi. Bu holat yoshlar orasida tezkor qoniqish, moliyaviy yoki ijtimoiy manfaatlarni darhol olish istagi ijtimoiy mas'uliyatni kamaytiradi, o'zaro hamkorlik va jamoaviy qadriyatlarni sustlashtiradi”[4]. Shu tariqa, nafsning noto'g'ri boshqarilishi ijtimoiy muhitda axloqiy bo'shliqlarni yuzaga keltiradi va axloqiy inqiroz jarayonini tezlashtiradi.

Individualizmning kuchayishi ham nafs bilan chambarchas bog'liq hodisadir. Zamonaviy madaniyat shaxsiy erkinlikni, o'z-o'zini rivojlantirishni va individual manfaatlarni markaziy qadriyat sifatida targ'ib qiladi. Bu ijtimoiy sharoit yoshlar nafsini

ortiqcha mustahkamlashga va shaxsiy istaklarni ijtimoiy manfaatlardan ustun qo‘yishga undaydi. Natijada, jamiyatning umumiy axloqiy tizimi sustlashadi, yoshlar orasida o‘zaro hurmat, mehr-oqibat va mas’uliyatga e’tibor kamayadi. Shu bilan birga, individualizm kuchayishi shaxsning ichki axloqiy intizomini zaiflashtiradi, sabr-toqat, iroda va o‘zini nazorat qilish kabi fazilatlarning rivojlanishiga to‘sqinlik qiladi.

Nafsning axloqiy rolini chuqurroq tahlil qilganda, uning uch bosqichli tabiati ko‘rinadi. nafs ammora (yomonlikka moyil), lavvoma (aybdorlikni his qiluvchi) va mutma’inna (pok va qoniqqan ruhiy holat). Nafsning noto‘g‘ri boshqarilishi yoshlarni shaxsiy manfaatlar va ziddiyatli axloqiy qarorlar oralig‘ida qoldiradi. Bu holat axloqiy inqirozning kuchayishiga, ijtimoiy mas’uliyatning susayishiga va individualizmning haddan tashqari kuchayishiga olib keladi. Shu bois, yoshlarni tarbiyalashda nafsni to‘g‘ri boshqarish, ichki intizom va axloqiy mas’uliyatni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy jamiyatda axloqiy inqiroz, ijtimoiy mas’uliyatning susayishi va individualizm kuchayishi ko‘plab omillar bilan izohlanadi, ammo asosiy rolni nafs o‘ynaydi. Nafsning ortiqcha ustunligi shaxsning axloqiy tanlovini toraytiradi, ijtimoiy majburiyatlarni chetlab o‘tishga undaydi va individualizmni kuchaytiradi. Shu bois, yoshlar tarbiyasida nafsni boshqarish, ichki axloqiy intizomni shakllantirish va shaxsiy manfaatlarni ijtimoiy manfaatlar bilan muvozanatlash strategik vazifa sifatida qaralishi lozim. Bu nafaqat individual, balki ijtimoiy barqarorlik va ma’naviy rivojlanish uchun ham muhimdir.

Yoshlar tarbiyasida nafsni cheklash va boshqarish masalasi axloqiy kamolotning markaziy unsurlaridan biri hisoblanadi. Nafs – insonning ichki istaklari, ehtiyojlari va xohishlarini ifodalovchi murakkab psixologik va axloqiy kategoriya bo‘lib, uning noto‘g‘ri boshqarilishi shaxsning axloqiy qarorlariga, ijtimoiy majburiyatlariga va jamiyatdagi mas’uliyatiga salbiy ta’sir qiladi. Shu bois, nafsni cheklash va boshqarish jarayonida axloqiy mezonlar yoshlarning ichki intizomi va axloqiy fazilatlarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

“Birinchi axloqiy mezon sifatida iroda va o‘zini nazorat qilishni ko‘rsatish mumkin. Yoshlar ichki istak va ehtiyojlarini anglab, ularni boshqarish qobiliyatiga ega bo‘lishi lozim. Bu faqat cheklash emas, balki ongli ravishda to‘g‘ri axloqiy tanlov qilishni talab qiladi. Masalan, yoshlar orasida kutilmagan yoki zararli xohishlarga qarshi turish, shaxsiy manfaatlarni jamiyat va axloqiy qadriyatlar bilan muvozanatlash orqali iroda kuchini rivojlantirish mumkin.

Ikkinchi mezon sabrlilik va kechirimlilikdir. Nafsning istaklari ko‘pincha tezkor qoniqish talab qiladi, ammo axloqiy tarbiyada yoshlar sabr-toqatni o‘rganishi kerak. Sabrlilik yoshlarni axloqiy qaror qabul qilish jarayonida ongli va barqaror bo‘lishga o‘rgatadi, shuningdek, ijtimoiy muhitda nizolarni tinch yo‘l bilan hal qilishga imkon

yaratadi. Kechirimlilik esa nafsning salbiy taʼsirini kamaytiradi, yoshlarning ichki tinchligi va axloqiy pokligini saqlashga yordam beradi.

Uchinchi mezon masʼuliyat va adolatdir. Nafsni boshqarish yoshlarning oʻz harakatlari oqibatini anglashiga va boshqalarga nisbatan adolatli boʻlishiga bogʻliq. Masʼuliyatni his qilgan shaxs oʻz xatti-harakatlarida nafsiy xohishlarni jamiyat manfaatlari bilan muvozanatlay oladi. Shu tariqa, yoshlar ijtimoiy axloqiy meʼyorlarni eʼtiborsiz qoldirmay, nafsning notoʻgʻri taʼsiridan saqlanishga oʻrgatiladi.

Toʻrtinchi axloqiy mezon ichki poklanish va ruhiy muvozanatdir. Nafsni cheklash va boshqarish faqat tashqi qoidalarga rioya qilish bilan emas, balki ichki ruhiy barqarorlikni saqlash orqali amalga oshadi. Yoshlar oʻz ichki xohishlarini anglab, ularni axloqiy tamoyillar bilan muvozanatlashni oʻrganishi zarur. Bu nafaqat shaxsiy kamolot, balki ijtimoiy muhitdagi barqarorlik va sogʻlom munosabatlar uchun ham muhimdir.

Beshinchi mezon sifatida axloqiy ideal va qadriyatlarga sodiqlikni ajratish mumkin. Nafsni boshqarish jarayonida yoshlar axloqiy qadriyatlar – haqiqatparvarlik, halollik, hurmat va hamdardlik –ni asosiy yoʻriqnoma sifatida qabul qilishi lozim. Bu qadriyatlar yoshlarning xatti-harakatlarini tartibga soladi, nafsning notoʻgʻri boshqarilishidan kelib chiqadigan zararli oqibatlarni kamaytiradi va shaxsiy hamda ijtimoiy axloqiy barqarorlikni taʼminlaydi.

Shu bilan birga, nafsni cheklash va boshqarishning axloqiy mezonlarini shakllantirishda pedagogik va diniy yondashuvlar ham muhim ahamiyatga ega. Oila, taʼlim muassasalari, madaniy va diniy institutlar yoshlarni axloqiy meʼyorlar bilan tanishtiradi, ularni ichki intizom va masʼuliyatni rivojlantirishga yoʻnaltiradi. Ayniqsa, islom axloqshunosligida nafs ammora, lawwoma va mutmaʼinna tushunchalari yoshlarni oʻz ichki xohishlarini boshqarishga, sabr-toqat va adolatni rivojlantirishga oʻrgatadi”. (Bu yondoshuvlar muallif B.Absattorovning shaxsiy mulohazari va tadqiqot natijalarining mahsulidir).

Yoshlar tarbiyasida nafsni cheklash va boshqarishning axloqiy mezonlari – iroda va oʻzini nazorat qilish, sabrlilik va kechirimlilik, masʼuliyat va adolat, ichki poklanish va ruhiy muvozanat, hamda axloqiy ideal va qadriyatlarga sodiqlikdir. Ushbu mezonlar yoshlarning shaxsiy axloqiy kamoloti, ijtimoiy masʼuliyatni anglashi va nafsni toʻgʻri boshqarish qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu tariqa, nafsni boshqarish yoshlarni ichki va tashqi muhitga moslashishga, shaxsiy va jamiyat manfaatlarini muvozanatlashga yoʻnaltiradi va zamonaviy jamiyatda axloqiy barqarorlikni taʼminlaydi.

Iroda – insonning ongli ravishda qaror qabul qilish va harakatini boshqarish qobiliyatidir. U shaxsga nafsiy xohish va istaklar ustidan nazorat qilish imkonini beradi. Iroda kuchi orqali yoshlar qisqa muddatli qoniqishlarga qarshi turib, uzoq muddatli maqsad va axloqiy qadriyatlarni amalga oshira oladi. Iroda insonni mustaqil, ongli va

mas’uliyatli shaxs sifatida shakllantiradi. Shu bilan birga, iroda kuchi rivojlangan yoshlar ijtimoiy muhitdagi qiyinchiliklar va axloqiy ziddiyatlarga barqarorlik bilan javob bera oladi, shaxsiy kamolotga erishadi.

Mas’uliyat – insonning o‘z harakatlari va qarorlarining oqibatlarini tushunishi va ularni boshqalarga, jamiyatga nisbatan anglashidir. Mas’uliyatni anglagan shaxs o‘z xatti-harakatlarini boshqaradi, noto‘g‘ri qarorlar tufayli boshqalarga zarar yetkazmaslikka intiladi. Yoshlar mas’uliyatni rivojlantirganda, jamiyatdagi axloqiy me’yorlarni e’tiborsiz qoldirmaslikni o‘rganadi. Shuningdek, mas’uliyat yoshlarni ichki va tashqi qarorlar bilan muvozanatlashga, nafsiy istaklarni boshqarishga va shaxsiy hamda ijtimoiy axloqiy barqarorlikni ta’minlashga yo‘naltiradi.

Sabr – insonning qiyinchiliklar, qoniqarsiz natijalar yoki ichki xohishlarga qarshi turish qobiliyatidir. Sabr yoshlarni tezkor qoniqish va nafsiy intilishlarga berilmaslikka o‘rgatadi. Axloqiy va ma’naviy tarbiyada sabr muhim ahamiyatga ega, chunki u shaxsni ichki intizom, iroda va ruhiy barqarorlik bilan ta’minlaydi. Sabrlilik yoshlarni muammolarni ongli ravishda hal qilishga, ijtimoiy nizolarni tinch yo‘l bilan hal qilishga va uzoq muddatli axloqiy maqsadlarga erishishga undaydi. Shu tariqa, sabr shaxsiy kamolot va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

O‘zini nazorat qilish – insonning ichki istak, hissiyot va xatti-harakatlarini ongli ravishda boshqarish qobiliyatidir. Bu kategoriya yoshlarni nafsiy xohishlarni cheklash, impulsiv qarorlar qabul qilmaslik va axloqiy me’yorlarga rioya qilishga o‘rgatadi. O‘zini nazorat qiluvchi shaxs jamiyatdagi qoidalar, axloqiy qadriyatlar va shaxsiy maqsadlar o‘rtasida muvozanatni saqlay oladi. Shu bilan birga, o‘zini nazorat qilish yoshlarning ichki intizomi, iroda kuchi va axloqiy mas’uliyatini mustahkamlaydi, shaxsiy va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlaydi.

Xulosa. “Nafsni tarbiyalash va shaxsning ma’naviy erkinligi o‘rtasidagi munosabat dialektik xarakterga ega bo‘lib, ular bir-birini boyitadi va shakllantiradi. Nafs – insonning ichki istak, ehtiyoj va xohishlarini ifodalovchi psixologik va axloqiy kategoriya sifatida shaxsni turli xatti-harakatlarga undaydi”[5]. Agar nafs boshqarilmasa, u shaxsni impulsiv va egoistik yo‘nalishga olib keladi, bu esa haqiqiy erkinlikning susayishiga sabab bo‘ladi. Shu bois, nafsni tarbiyalash orqali shaxs ichki intizom, iroda va axloqiy mas’uliyatni rivojlantiradi.

Ma’naviy erkinlik esa insonning faqat tashqi cheklovlardan ozod bo‘lishi emas, balki ichki xohish va istaklarini ongli ravishda boshqarish qobiliyatidir. Nafsni boshqarish va tarbiyalash jarayoni shaxsga ichki erkinlikni beradi, chunki u o‘z istaklarini ongli ravishda nazorat qiladi va axloqiy qarorlarni mustaqil qabul qiladi. Shu tariqa, nafs tarbiyasi shaxsning ichki ma’naviy erkinligini shakllantiradi, va aksincha, yuqori darajadagi ma’naviy erkinlik nafsni boshqarish va axloqiy intizomni

mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu dialektik bog‘liqlik shaxsiy kamolot va ma’naviy rivojlanishning muhim tamoyili sifatida qaraladi.

Zamonaviy yoshlar tarbiyasida ma’naviy immunitet – shaxsning axloqiy qadriyatlarini saqlash, zararli ijtimoiy ta’sirlardan himoyalanih va ongli axloqiy qarorlar qabul qilish qobiliyati sifatida qaraladi. “Ma’naviy immunitetni shakllantirishda nafs tarbiyasi markaziy rol o‘ynaydi, chunki nafs insonning ichki istak, ehtiyoj va impulslarini ifodalaydi”[6]. Nafsnı to‘g‘ri boshqarish orqali shaxs o‘z ichki dunyosini tartibga soladi, axloqiy me‘yorlarga rioya qiladi va tashqi axborot hamda madaniy bosimlardan himoyalaniadi.

Bundan tashqari, nafs tarbiyasi shaxsning ijtimoiy mas’uliyatini oshiradi, sabr-toqat va adolat kabi axloqiy fazilatlarni mustahkamlaydi. Ma’naviy immunitet kuchli bo‘lgan yoshlar o‘z qarorlarini nafaqat shaxsiy manfaatlar, balki jamiyat va axloqiy qadriyatlarini hisobga olgan holda qabul qiladi. Shu tariqa, nafsni tarbiyalash va boshqarish jarayoni shaxsning ichki erkinligini, axloqiy barqarorligini va ma’naviy mustahkamligini ta’minlaydi, zamonaviy jamiyat sharoitida unga ijtimoiy va ma’naviy chidamlilik beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Градосельская Г.В. Анализ социальных сетей / – М., 2001. – С. 165–166.
2. Мохова Д.А. Особенности потребительского поведения молодежи. // Научно-образовательный журнал для студентов и преподавателей «StudNet» 2022. №6. – С.7150.
3. Удовик С.Л. Глобализация. Семиотические подходы. – М.. “Рефл-бук”, 2002. – С.317.
4. V.Absattorov Nafs–axloqshunoslikning asosiy kategoriyasi sifatida SamDu Ilmiy axborotnoma 2023-yil, 2-son 1-seriya (138) Gumanitar fanlar seriyasi. – B.19.
5. Имом Абу Ҳомид Муҳаммад ибн Муҳаммад ал-Ғаззолий. «Ихёу улумиддин», «Ғафур Ғулом» нашриёти. 2022. – В.323.
6. Холмўминов, Жаъфар. Қиёсий тасаввуфшунослик (Монография). – Тошкент. Тошкент давлат шарқшунослик университети, “Yosh avlod matbaa”, 2021. – В.123.